

kısmı ayırmak mümkündür. Birinci grup şiiirlerde Guittone Sicilya Okulu ve Provans geleneği izinde giderek ince ve aristokratik bir dil ve teknikle aşk konusunu işlemiştir. İfadelerini süslemek için Sicilya ve Provans şiiirlerinden, Latince'den alınma terimlerle Toscana bölgesi dilinden oluşan karışık bir söz dağarcığı kullanmıştir. Daha doğrusu Toscana halk dilinden bir şiiir dili yaratmaya uğraşmıştir. Bunda Latince ve Provans dili Sicilya şiiirinde olduğundan daha geniş yer tutarlar. Guittone geleneksel tekniğin bütün biçimlerini – güç kafiyeden etimolojik figüre, *cursus*'dan paralel ifadeye, analojiye, ses ve anlam oyunlarına, *ars dictandi*'nin en karmaşık süslerine kadar – toplar, zenginleştirir ve yayar. Dili zengin, söz dizini kompleksdir. Gramer açısından eşdeğerli cümleciklere değil yan cümleciklere başvurur, yani 'coordinazione' değil 'subordinazione' göze çarpar. Düşünce bir iki dizede açıklanmaz, bütün bir kıt'ayı doldurur. Guittone'nin şiiirleri çağdaş ozanlar üzerinde büyük bir etki yaratmış, sayısız övgücülerini, taklitçilerini ortaya çıkmıştı. Hatta Dante'de bile onun şiiirinin izlerine rastlamak güç değildir. Büyük ozan Guittone'yi onun dinsel ve ahlaki şiiirlerinde aramak gerekir. San Domenico için yazdığı canzone şiiirinin doruk noktasını oluşturur. Bu şiiirde canlandırdığı kişi onun için ideal ahlakî singeler. Guittone'nin ozan olarak faaliyetlerini sürdürdüğü bir dönemde yeni bir şiiir okulunun, Stil Nuovo'nun, ortaya çıkması ve kısa sürede tutunması onun daha yaşıyorken unutulmasına, ününün azalmasına yol açtı. Bu unutulma sonraki yüzyıllarda da sürdü. Sadece Romantik çağda adı yeniden ortaya atıldı; şiiiri duygu ve sevgiden yoksun, soğuk düşünce şiiirine örnek gösterildi. Okuluna "Scuola di transizione", Geçiş Dönemi Okulu adının verilmesi de onun kendi başına değeri olan bir edebi deneyim olarak kabul edilmediğini, eleştirmenlerin ona Stil Nuovo okuluna bir hazırlık gözüyle baktıklarını gösterir. Oysa Guittone XIII. yüzyılın ikinci yarısı başlarken, Jacopo da Lentini ve Pier della Vigna'nın ünlerinin sönmeye başladığı ve Guntzellini'nin şiiirinin henüz ortaya çıkmadığı yıllarda İtalya'da edebiyat ve kültür dünyasında egemen olmuştur. Onun izinde giden ozanlar arasında Bonagiunta da Lucca, Chiaro Davanzati ve Andrea Monte anımsanabilir.

Dolce Stil Nuovo ve Ozanlar

Sicilya Okulundan sonra İtalyan edebiyatında görülen ikinci şiiir okulu ya da akımı Dolce Stil Nuovo'dur. Bu akım Bologna'da doğdu, ama özellikle Floransa'da gelişti ve etkileri XV. yüzyıla kadar sürdü. XIII. yüzyıl sonunda Floransa politik ve toplumsal açıdan kentler arasında öncü durumuna geçmişti. Feodal kökenli kent aristokrasisinin yerini ticaret ve zanaatla uğraşan burjuva toplumu almış, ekonomide büyük bir gelişme sağlanmıştı. Floransa kültürel yaşamda da ülkenin merkezi ve kılavuzu olma yolunda idi. Kibar aşk şiiirinin son aşamasını oluşturan Dolce Stil Nuovo'nun bu kentte gelişme olanağı bulması bunun güzel bir kanıtıdır. Sicilya sarayı ozanlarından farklı ola-

okul ozanlarının güçlü ve belirgin bir kişiliği vardır. Bu nedenle ortak özelliklerini saptamak pek kolay değildir. Sicilya ve Provans şiirinin dayandığı lütfetlik sarayı bu yeni akımda yoktur. Onun yerini derin bir kültüre ve yüce bir ruha sahip, birbirlerine bağlı az sayıda kişiden oluşan ideal bir aydınlar topluluğu alır. Stil Nuovo comune içinde artık kan bağına değil, Dante'nin dediği gibi "zeka yüksekliği"ne (*Inf.* X, 59) ve duyuş inceliğine dayanan yeni bir aristokrasi örneği verme çabasında olan yeni yönetici sınıfların en yüksek, kültür açısından en gelişmiş tabakasının tipik bir ifadesidir. Bu kişiler kendin politik yaşamında yer almak için baskı yapan aşağı halk tabakasından kendilerini şiir ve sanat yoluyla ayırma eğiliminde idiler, cahil halktan hoşlanmıyorlardı. Okulun ilk tanımlamasını yapan Dante olmuştur (*Purg.* XXXIV, 57). "Nuovo" sıfatı önceki şürden ayrılmaya, "dolce" de bu şürde egemen olan tona işaret eder. Stil Nuovo ozanlarının şiir dünyasının merkezinde aşk vardır. Ama bu okul yeni bir aşk ve kadın anlayışı geliştirir. Aşk duygusal bir tutku değildir, kibar yani soylu olan ruhu Tanrı katına yükselten, İlahî mükemmelliğe ulaştıran bir araçtır. Kadın bedensel arzu aracı değil, güzel bir yaratıktır. Erdemleri, güzelliği, zerafeti ile ruhu çirkinliklerden arındırarak Tanrıya yükselten meleksi bir yaratıktır. Dolayısıyla bu okulun şiiri İlahî ve dinsel bir temele dayanır; ve baş kişisi Dante'nin "venuta Di cielo in terra a miracol mostrare" (mucize göstermek için gökten yeryüzüne gelmiş) diye niteleyeceği melek-kadıdır. O, dünyada bir melektir, bir kurtarıcıdır. Sicilya Okulunun başlattığı kadının idealleştirilmesi olayı Dolce Stil Nuovo ile bir adım daha ileri götürülür; akımın en büyük ozanı olan Dante'de doruğuna ulaşır: kadın ilahileştirilir. Bununla birlikte o önceki şürde görülmeyen büyük bir canlılık kazanır. Sicilya Okulunun şiirinde zarif bir imaj, aydınların salonlarında rastlanan bir süs olan kadın Stil Nuovo şiirinde –daha da idealize edilmiş olmasına karşın– yaşam dolu bir yaratıktır. Alçakgönüllülük duygusu uyandırır, onu görenlerin yüreğinden kötü düşünceleri siler. Bu ozanlar için aşk duygusu her türlü incelik ve nezaketin ölçüsüdür; soyluluğu ruh kibarlığında ararlar. Erkek sevdiği zaman kibardır; yani aşk ile soyluluk aynı şeydir. Guinizelli'nin bir canzonesinin ilk dizesi bu okulun temel ilkesi olarak kalmıştır: "Al cor gentil ripara sempre amore" (Aşk daima kibar kalbe sığınır). Dolce Stil Nuovo kadını hemen tümüyle maddeden uzak olmak ile alır: kadının fiziksel yapısını belirten dizeler bulmak güçtür. Örneğin Guinizelli'nin şiirinde kadın 'şafak sökmeden önce görünen parlak seher yıldızı' ("la lucente stella diana ch'appare anzi che 'l giorno rend'albore"), Cavalcanti'de 'parlaklığı ile havayı titreten' bir yaratık ("fa tremar di claritate l'aire")dır. Dante'de Beatrice'nin yüzü sedef renklidir. Sevgililerin saçı genellikle ışık gibi sarıdır. Bu idealleştirme ve hayali tutum soyutluk tehlikesi doğurmuştur. Maddeden uzak oluşları nedeniyle Dolce Stil Nuovo ozanlarında

kadının alegorik olduğu, esini, felsefeyi ya da gerçek güzelliği simgelediği ileri sürülmüştür. Ozanın ve sevgilinin ruh durumlarını "spiritelli", küçük ruhlar, periler biçiminde kişileştirmek suretiyle yaratılan bir çeşit özel mitolojiye Stil Nuovo ozanlarının hemen hepsinde rastlanır. Havasal yapıları nedeniyle spiritelli maddeden böylesine uzak bir şiire uygun düşüyordu. Tüm dikkatin aşkın içsel deneyimi, ruhsal durumu üzerine çevrilmesi, dîşsal, somut durumlara yer verilmemesi Dolce Stil Nuovo'yu geleneksel şiirden ayıran bir husustur. Guittone'nin ve onun tarzında yazan ozanların hoşlandıkları özentili üslup süslerinden kaçınma, daha sade, ağırbaşlı ve müzikal bir üslup, yani 'tatlı' ("dolce") bir üslup seçme bu okulun bir özelliğidir. Yeni duyuş biçimini ifade etmeye uygun ince ve seçkin bir dil geliştirilir. Dilde her türlü yöresel biçimden kaçınılır.

Guido Guinizelli - Guido Cavalcanti - Cino da Pistoia

Dolce Stil Nuovo'nun öncüsü Bolognalı Guido Guinizelli'dir. Dante *Purgatorio*'nun bir manzumesinde onu şiirin "babası" diye niteler ("padre/mio e delli altri miei miglior che mai/rime d'amore usar dolci e leggiadre" XXVI, 97-99). Doğum tarihi bilinmeyen, 1230-1240 tarihleri arasında doğduğu sanılan Guinizelli hukuk öğrenimi görmüştü. 1274'de ghibellino larla birlikte kentten sürülmüş ve yaklaşık olarak 1276 yılı dolaylarında ölmüştü. Onun "al cor gentil rempaira sempre amore" sözleriyle başlayan canzonesi Stil Nuovo Okulunun bildirgesi sayılmıştır. Bu canzonede Guinizelli aşkın daima kibar, soylu yürekte barındığı görüşünü savunur. Canzonenin sonlarına doğru Stil Nuovo tarafından benimsenecek olan bir başka motif, kadının melekleştirilmesi motifi ortaya çıkar. Ozan Tanrının ona beslemesi gereken sevgiyi bir kadın için duyduğundan, ona yöneltmesi gereken övgüleri bir kadın için yaptığından ötürü kendisini azarladığını tasarlar. "Senin ülkenin meleklerinin görünümündeydi; ona sevgimi vermekle suç işlemedim" diyerek Tanrı önünde kendini savunur. Canzonede skolastik düşünce ile beslenen ince bir felsefi düşünce göze çarpar. Guinizelli bu canzonede işlediği motifleri sonnettolarında da yineler: aşkın doğuşu ve ozanda yarattığı korkunç sonuçlar, yani kişinin ruhsal gücünü yitirmesi, kendi kendine yabancı kesilmesi, eriyip gitmesi, diğer yandan kadının selâmının verdiği mutluluk, kadının övgüsü, güzelliğinin tanımlanması, doğanın en güzel şeyleriyle kıyaslanması, bulunduğu yerde yarattığı coşku, yavaş yavaş tüm fiziksel öğelerin azalıp ortadan kalkması ve sonunda güzelliğin "ihtişamının" ve "değerinin" coşku içinde anlatımı. Bu konular önceki ozanlarda görülmeyen bir dil ve düşünce gücü içinde işlenir.

Stil Nuovo Okulunun bir başka ozanı Floransalı Guido Cavalcanti'dir. Büyük olasılıkla 1259 yılında doğmuştu. Ailesi kentin en varlıklı ve güçlü ailelerinden biriydi ve guelfoların Beyazlar grubundandı. Guido, Farinata degli